

บทที่ 1

บทนำ

ธุรกิจเกี่ยวกับไม้ดอกไม้ประดับในปัจจุบันได้ขยายตัวเป็นอย่างมากทั้งในและต่างประเทศ นับว่ากิจการด้านนี้มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาก ในปี 2524 ธุรกิจการส่งออกไม้ดอกไม้ประดับของโลกมีมูลค่ารวมถึง 43,200 ล้านบาท โดยมีไม้ดอกไม้ประดับที่สำคัญ 3 อันดับแรก คือกุหลาบ คาร์เนชัน และเบญจมาศ ประเทศเนเธอร์แลนด์ส่งออกไม้ดอกไม้ประดับเป็นอันดับ 1 มีมูลค่า 25,562 ล้านบาท ในขณะที่ประเทศไทยส่งออกมีมูลค่า 513 ล้านบาท ซึ่งนับเป็นอันดับที่ 12 ของโลก โดยทั้งหมดเป็นการส่งออกไม้ตัดดอก (Mulder, 1982) ประมาณร้อยละ 90 เป็นการส่งออกกล้วยไม้สด (ธนาคารกสิกรไทย, 2531) ในปี 2530 ประเทศไทยมีมูลค่าการนำเข้าไม้ดอกไม้ประดับถึง 21 ล้านบาท (สุนี, 2532) แม้ว่าไม้ตัดดอกส่วนใหญ่ที่ประเทศไทยส่งออกจะเป็นกล้วยไม้ แต่ตลาดดอกไม้ในต่างประเทศได้แสดงแนวโน้มของความนิยมไม้ดอกไม้ประดับชนิดใหม่ ๆ มากขึ้น รวมทั้งไม้ดอกไม้ประดับในตระกูลขิงด้วย เช่น ขิงแดง เป็นต้น จึงทำให้มีการแสวงหาพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับใหม่ ๆ กันมากขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของตลาด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ในปี 2520 หมวดีวิชาไม้ดอกไม้ประดับ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เริ่มนำพืชสกุลกระเจียวที่มีดอกสีม่วงชนิดหนึ่ง คือ บทุมมาหรือบัวสวรรค์ (*Curcuma sparganifolia*) มาทดลองปลูกที่ห้วยทุ่งจ้อ จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาได้ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกในที่ราบของจังหวัดเพื่อใช้เป็นไม้ตัดดอกไม้ประดับแปลงหรือไม้กระถาง ซึ่งได้รับการตอบสนองจากตลาดถึงขั้นสามารถส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้ ทางหมวดีวิชาไม้ดอกไม้ประดับ เห็นว่าพืชในกลุ่มกระเจียว (*Curcuma* spp.) เป็นพืชที่ปลูกเลี้ยงไม่ยากนัก แต่มีสีสรรสวยงามตั้งแต่สีขาว ชมพู ม่วง ม่วงแดง และแสด เหมาะสมสำหรับนำมาพัฒนาเป็นไม้ดอกไม้ประดับได้อย่างดี ทางหมวดีวิชาไม้ดอกไม้ประดับ ภายใต้งานสนับสนุนของศูนย์บริการการพัฒนายาพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้มีการสำรวจพืชสกุล *Curcuma* ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และ แม่ฮ่องสอน พบว่ามี *Curcuma* หลายชนิด มีใบ ดอก หัวแตกต่างกันไป (กฤษณก, 2527)

หนึ่งในจำนวนนี้คือ กระเจียวแดง (*Curcuma roscoeana* Wall.) ซึ่งมีถิ่นกำเนิดในประเทศเมียนมาและไทย จากการสำรวจพบว่าพืชชนิดนี้ให้ช่อดอกมี bract สีส้มสด มีการจัดเรียงกันอย่างเป็นระเบียบสวยงาม ช่อดอกยาว 34.5-63 เซนติเมตร ลักษณะดีเด่นเช่นนี้จึงเป็นที่น่าสนใจว่า *Curcuma* ชนิดนี้น่าจะมีแนวโน้มในการนำมาใช้เป็นไม้ดอกไม้ประดับและพัฒนาต่อไปได้ดี แต่เนื่องจากในธรรมชาติ *Curcuma roscoeana* Wall. มีอัตราการขยายพันธุ์ต่ำ เพราะมักขึ้นเป็นต้นเดี่ยว แตกกอค่อย ๆ ดังนั้นการขยายพันธุ์เพื่อให้ได้ต้นที่ตรงตามพันธุ์จำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว จึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เทคนิคการขยายพันธุ์ในสภาพปลอดแก้ว (*in vitro* propagation) เป็นวิธีหนึ่งที่นิยมมากเพื่อขยายพันธุ์พืชตามจุดประสงค์ข้างต้น เช่น กล้ายไม้ คาร์เนชัน กุหลาบ ฯลฯ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีรายงานการขยายพันธุ์พืชสกุล *Curcuma* โดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อค่อนข้างน้อย จึงจำเป็นต้องศึกษาหาเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการขยายพันธุ์กระเจียวแดง เพื่อให้ได้ต้นจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว เพื่อใช้ประโยชน์ในวงการไม้ดอก นอกจากนี้ยังจะช่วยในด้านอนุรักษพันธุอีกทางหนึ่งด้วย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการขยายพันธุ์กระเจียวแดงในสภาพปลอดเชื้อ
2. เพื่อศึกษาส่วนประกอบของอาหารและสภาพที่เหมาะสมสำหรับการขยายพันธุ์อย่างรวดเร็วของกระเจียวแดง